

Béres János - Mészáros István:

SZÖVETKEZETI ALAPISMERETEK

a Nemzetközi Előkészítő Intézet hallgatói részére

Már négy esztendeje annak, hogy az Országos Szövetkezeti Tanács irányításával a Nemzetközi Előkészítő Intézet közgazdasági és agrár szakirányú hallgatói részére tapasztalatcserés kirándulásokkal egybekötött szövetkezeti alapismereti szemináriumot tartunk.

Az előadásokat, a helyszíni szemléket és a kirándulásokat fakultatív jelleggel rendszerint a tanév 9 hétig tartó harmadik szakaszában iktattuk be. A látogatottság változó volt, 34 és 8 fő között mozgott. Az 1970-71. tanévben átlagosan 16, az 1971-72. tanévben 19, az 1972-73. tanévben 16, az 1973-74. tanévben pedig 15 hallgató vett részt a foglalkozásokon.

A szeminárium heti egy elméleti és egy gyakorlati órából állt. Az elméleti órán az illetékes terület szakelőadójának beszámolója hangzott el, majd utána konzultáció keretében az előadó és a szemináriumvezető válaszoltak a feltett kérdésekre, és kiegészítették a tananyagot. Hasonló módszer érvényesült a hallgatóknál helyszíni szemlék és tapasztalatcserés kirándulások alkalmával is. Az utóbbiak - érthetően - nagyobb látogatottságnak örvendtek.

A szemináriumot afrikai, ázsiai, latin-amerikai és európai hall-

gatók látogatták. A legnagyobb érdeklődést a közgazdasági szakirányú hallgatók tanúsították. Az 1972-73. tanévben meghirdetett pályázatra az Országos Szövetkezeti Tanács négy hallgatót összesen 1600 forint díjazásban részesített. Az elmúlt tanévben a kiírt pályázatra - az évvizsgákkal kapcsolatos felkészülési elfoglaltságra való hivatkozással - nem érkezett be pályamű.

Az 1973-74. tanévben a szeminárium tananyaga - hasonlóan az előző évekéhez - az alábbi témakörökből állt:

- Bevezetés a szövetkezeti alapismeretekbe
- A szövetkezeti törvény
- A szövetkezetek a Magyar Népköztársaságban
- Mezőgazdasági szövetkezetek
- Ipari szövetkezetek
- Fogyasztási szövetkezeti kereskedelem
- Takarékszövetkezetek
- Lakásszövetkezetek

A szeminárium előadóinak törzskarát az egyes intézményeknél felelős beosztásban dolgozó alábbi oktatók alkották:

- Dr. Béres János (NEI)
- Dr. Göndör György (OKISZ)
- Dr. Horváth József (SZÖVOSZ)
- Mészáros István (SZÖVOSZ)
- Radnóti Huba (TOT)
- Dr. Szényi Gáborné (SZÖVOSZ)
- Dr. Villányi László (SZÖVOSZ)

Az előadások elhangzása után, a konzultációkon a hallgatók érdeklődése főképpen az alábbiakra irányult:

- A szövetkezetek és az állam kapcsolata
- A termelőszövetkezeti fejlődés folyamata
- A háztáji gazdaság szerepe és feltételei
- A szövetkezeti dolgozók élet- és munkakörülményeinek, valamint anyagi érdekeltségeinek feltételei
- Az önálló vállalatszerű gazdálkodás feltételei az egyes ágazatokban
- A nyereség felhasználása

A hallgatók az előadásokon kívül egyéni tanulás és tájékoztatás céljából szakirodalmi anyagot is kaptak, többek közt a "Szövetkezeti törvény" című kötetet, a "Szövetkezeti ismeretek" jegyzetet és az egyes szövetkezeti ágazatok lapjainak néhány példányát.

A szeminárium hallgatói egy budapesti, több szövetkezeti ágazat létesítményeit bemutató, és egy vidéki, ugyancsak több ágazatra kiterjedő tapasztalatcserés kiránduláson vettek részt. A meglátogatott szövetkezeti szervek vezetői által megtartott tájékoztatók értékes kiegészítést jelentettek az elhangzott szemináriumi előadásokhoz. A kirándulások igen kedvező, baráti légkörben zajlottak le. A hallgatók nagy érdeklődést tanúsítottak a látottak iránt. Szerencsés volt a meglátogatott szövetkezetek kiválasztása is, így a résztvevők a dinamikus szövetkezeti fejlődés számos fontos elemét és jelenségét ismerték meg.

A szeminárium alapjában véve elérte kitűzött célját. A hallgatók

ízeltőt kaptak a rendszeres előadások hallgatásából, hozzászoktak a jegyzeteléshez, növelték politikai és gazdasági ismereteiket, és nem utolsósorban bővült nyelvi készségük is. Betekintést nyertek a magyarországi gazdasági és társadalmi élet egyik jelentős szektorába. Különösen a fejlődő országokból érkezett hallgatóknál volt tapasztalható a szövetkezeti élet iránti nagy érdeklődés. Mindezekről a zárókonzultáción beszámoltak, amit a hallgatók indexei tanúsítanak.

A szemináriumi munka a Szövetkezeti Kutató Intézet részéről Dölle Attiláné, az OSZT részéről Mészáros István, és a NEI részéről Béres János irányításával folyt.

Az eddig nyert tapasztalatok alapján ebben a tanévben a szövetkezeti alapismeretek módosított előadássorozatával és a helyszíni tapasztalatcseréknek rövid előadásokkal történő kiegészítésével új szakaszt szeretnénk nyitni, hogy célkitűzéseink és elérendő eredményeink az eddigieknél is jobbak legyenek.

VITA

Vizsgáztatás, számonkérés

A diákok tudásszintjének az értékeléséről folytatott vitákon valamint a Fórumon elhangzott megjegyzések, javaslatok és egyéb oktatási problémák.

Az intézeti tanterv, tananyag és a megfelelő követelményrendszer kidolgozása elódázhatatlan feladat, s csak ennek megoldása ad lehetőséget a vizsgarendszer alapos reformjára.

Az első szakaszt záró /félévi/ vizsgával kapcsolatban az a kérdés, hogy szelektáló jellegű legyen-e. Az a vélemény alakult ki, hogy erre ebben az időszakban még nincs objektív lehetőség. A vizsga természetesen írásbeli és szóbeli részből állna, formája pedig kollokvium jellegű lehetne. Az írásbeli feladatoknál hasznos lehetne, ha több részfeladattal objektíve mérhető készségeket értékelnénk. A kompetencia ezen a szinten természetesen gyengébb, mérésére ilyesfajta feladattípusok szolgálhatnának: egy tizmondatos szövegre írjon a hallgató 3-5 kérdést, vagy a fogalmazás 4-5 főkérdés kibontott feleleteiből álljon, s a téma szubjektív jellegű legyen. A kompetencia-jellegű feladatok méréséhez szükséges lenne bizonyos irányelvek megállapítása. Az objektivitást segítené, ha A és B csoport-feladatokat adnánk.

Egységes igény az, hogy az egyes feladatok pontértéke arányaiban reálisabban fejezze ki a tudásszintet. /Gondoljunk itt a tollbamondás értékelésére!/
/B tétel/ a társalgási órákon előre fel lehetne dolgozni.

A szóbeli vizsgára a magyartanár által összeállított témákat /B tétel/ a társalgási órákon előre fel lehetne dolgozni.

A második, szakaszközi vizsgára a viták tanulsága szerint szükség van. Tollbamondásra már nincs igény, de arra igen, hogy az írásbeli feladattípusainak aránya a komplexebb jellegűek felé tolódjon.

Vita folyt a köznyelvi vagy szakmai típusú feladatokról. egyes vélemények szerint a köznyelvi, nem szaknyelvi jellegű témák bonyolultabb kifejezési formáit igényeljük, mások szerint az

objektív, leíró típusú nyelvi formát kell megkövetelnünk. Alkalmas lehet ennek mérésére reprodukciós szöveg kulcsszavak vagy kérdések alapján történő újrafogalmazása.

A II. ciklusban tanított nyelvi anyag részfeladataiban a nyelvtani igény mellett a szaknyelvi szerkezetek és lexika mérésére is sort kerithetnénk.

A vélemények egy részében az 5-ös osztályzási rendszer mutatkozik a legalkalmasabbnak, de a minimális szintet a "közepes" érdemjegy jelezné.

Záróvizsgán a magyar nyelvtudás szintje szelektáló jellegű legyen.

Az írásbelin a kompetencia mérése álljon előtérben. A fogalmazás szakjellegű témáról leíró jellegű legyen. Nem ajánlatos fogalmazást és reprodukciós feladatot egyszerre feladni. A reprodukciós feladatoknál természetesen a lényegyet kell megfogalmazniuk a hallgatóknak.

A szóbeli anyagát a szaktanárokkal konzultálva készítsük elő. Az ismeretlen szaknyelvi szöveg elolvasása és ellenőrző kérdésekkel történő visszakérdezése csak szakmailag is hibátlan textusokkal történhet.

A vitákon felmerült a diákok közti differenciálás problémája, ill. a korábbi szelektálás. A sikertelen záróvizsga után alaposan meg kell fontolni, hogy ki folytathatja tanulmányait a második félévben is nálunk. Ne juthasson tovább az a diák, akiről tanárai egybehangzóan kijelentik, hogy alkalmatlan felsőfokú tanulmányokra. Több esetben ez a véleménye az illető ország követtségének is. Ezért meg kell szigorítani a másodév engedélyezését.

A gyengébb képességű hallgatók számára nem járható út az, hogy mintegy 10 hétig tanulják a magyar nyelvet /nem kielégítő eredménnyel/, majd ingatag alapjukra épülne a szaktárgyi anyag..., de nem épülhet. Eredménytelen záróvizsgájuk után kezdődik az egész előről. Míg lassított tempóban esetleg el tudnánk jutni megfelelő szintre a magyar nyelvben ill. a szaktárgyakban.

A záróvizsga bizottságának határozata legyen végleges. A szakátszövi valamint az I. ciklust záró vizsgának bizonyos szankcióval kell járnia.

A számonkérés ill. a követelményrendszer kidolgozása mellett állandóan szem előtt kell lennie a legfontosabb kérdésnek, az oktatómunka fejlesztésének. Az egyre tökéletesedő módszerek, a gépi és egyéb segédeszközök, a hallgatók egyéni tanulása /annak elősegítése/ játszanak szerepet a kívánt eredmény elérésében.

Csak ismert feladattípust állíthatunk a diákok elé számonkérés alkalmával. /Nem volt szerencsés például a magnóról való tollbamondás iratása, mivel a csoportok nagy része előtt idegen volt ez a feladattípus. Egyébként is meggondolandó, hogy két hónapi tanulás után lehetséges-e és szükséges-e olyan feladatot megoldatnunk, aminővel a későbbiekben sem találkozik a hallgató./

A számonkérés és a vizsgáztatás problémája igen sok objektív tényezőt vet fel.

Az I. ciklus 240 magyarórája alatt mind a tanároknak, mind a diákoknak lehetetlen feladatot kellene megoldaniuk: nagyobb óraszámra szabott "anyagot", vagyis "a magyar nyelvet" elsajátítaniuk úgy, hogy a továbbiakban a szaktárgyi órákon boldogulni tudjanak. Kevesebb heti óraszámval, az I. ciklus elhúzásával és későbbi vizsgával jobban meg lehetne közelíteni az I. ciklusban kitűzött célt. Az I. ciklus menetére, de a II. ciklusra is Kovácsi Mária részletes javaslatot dolgozott ki, melyet a vezetőség elé terjesztett.

A II. ciklusban a nyelvtanítás feltételei romlanak. A kabinetbeosztás miatt például 2 vagy 4 magyaróra követi egymást, az elosztás tehát nem egészséges. Az I. ciklus végén a diákok többnyire befejezetteknek érzik a magyar nyelv tanulását. A szakaszközi vizsga kérdése ezért is felmerül, eredménytelen vizsga esetében /már az I. ciklus végén is/ a pótvizsga lehetőségéről kellene tárgyalnunk.

A kísérleti csoportok részeredményei is azt mutatják, hogy jobb az elnyújtott oktatás. A későbbre időzített cikluszáró nyelvi vizsgát pedig az előbb említett pszichikai tényező is indokolja, nemcsak az, hogy a magyar tanulására mindvégig, az egyetemen is szükségük van a diákoknak. Nem lehet lezárni és elválasztani a nyelvi és szakmai oktatást. A hallgatók gyengébb szaktárgyi eredményeit elsősorban a megfelelő előképzettség és szellemi képesség hiánya okozza. Kérdés, hogy összehangolt-e a szaktárgyi és magyar nyelvi anyag - legalább a készülő tankönyvek esetében?

A magyar nyelvi oktatás elméletben megoldhatatlan feladatai sok kísérletre, "rögtönzésre", átmeneti megoldásra kényszerítik a nyelvtanárokat. Munkánkban a magunk erejére támaszkodhatunk elsősorban, ezért erősen oda kell figyelnünk egymás kezdeményezéseire, eredményeire. A szaktárgyi oktatók számára kedvezőbb helyzetet jelent az, hogy szakjuk szerint kisebb csoportokban tudnak együtt dolgozni, közös problémákat megoldani. A tanulócsoport haladását elősegítené az is, hogy az év kezdetétől a magyartanárral együtt működne legalább egy szakos kolléga, aki aztán továbbra is a csoportban maradna.

Tanszékek létesítése létrehozna munkacsoportokat a nyelvtanárokon belül is. A főiskola felé való másik lépés lenne a helyettesítések megszüntetése, mivel azok szükségtelennek bizonyultak. Természetesen ezek csak részkérdések!

A magyartanár munkáját az I. ciklusban főleg - igen megnehezítik a csoportvezetői teendők, melyek elvégzéséhez eddig nem kaptunk megfelelő segítséget, s bizonyos fokig növekedtek is a terhek.

Már korábban említettük a differenciálás kérdését. Ez nemcsak a különböző eredményt produkáló diákokra vonatkozik, hanem a hallgatók különböző szakjaira is /például orvos-gyógyszerész/ stb. A differenciálás és az egységesítés között nincs ellentmondás, bár az olyasfajta egységesítés, mely adott időpontban azonos feladatok elvégzését kéri számon a tanulócsoportokban, helytelen.

Ennek a buktatói jelentkeztek az 1974/75-ös tanév I. ciklusa során is, amikor mind a diákok, mind a tanárok elé ujszerű feladatok kerültek. Úgy tünt, mintha a tanárokkal kísérleteznének. Az oktatási feladatokat, terveket a tanároknak ismerni kell. A vizsgarendet az adott tanév elején állapítsuk meg, s az előre megszabott meneten lehetőség szerint ne módosítsunk!

Továbbra is probléma az óradók helyzete a magyar nyelvi oktatásban. El kell dönteni, hogy minimális vagy maximális programot ill. szintet tartunk-e szem előtt az oktatásban és a tudásszint mérésénél.